

REWOLUCJA PRZEMYSŁOWA

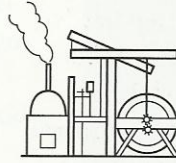
Przyczyna

- poszukiwanie wydajniejszych metod produkcji

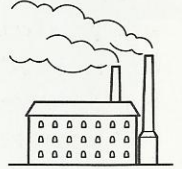
Wydarzenie

skonstruowanie maszyny parowej przez Jamesa Watta w 1763 r.

Skutek

- industrializacja (rozwoj przemysłu)
- urbanizacja (rozrost miast)

W wyniku powszechnego stosowania maszyn parowych wzrosło zapotrzebowanie na drewno, które początkowo służyło jako opał. W Wielkiej Brytanii doprowadziło to do wykarczowania 80% lasów. Dopiero później zamiast drewna zaczęto używać węgla, co spowodowało szybki rozwój górnictwa. W wyniku industrializacji wzrastało również zanieczyszczenie powietrza i rzek.

Rozwojowi przemysłu towarzyszyła szybka **urbanizacja**, czyli gwałtowne rozrastanie się miast. Obok powstających zakładów przemysłowych zaczęły się rozwijać osiedla robotnicze, które z czasem przekształciły się w ośrodki miejskie. W tym okresie najważniejsze stolice państw europejskich powiększyły się nierzadko kilkukrotnie i zyskały rangę **metropolii**.

W miarę rozwoju przemysłu zaczęto zakładać spółki akcyjne, zajmujące się nie tylko handlem, lecz także produkcją przemysłową. Coraz większe znaczenie miał **kapitał**, czyli środki finansowe, które inwestowano, aby powiększyć zyski. Transakcje pieniężne przyczyniły się do rozwoju banków oraz wzrostu znaczenia giełdy. W wyniku zachodzących zmian powstał system społeczno-gospodarczy, nazywany **kapitalizmem**. Opierał się na prywatnej własności, wolności osobistej, swobodzie konkurencji i ograniczonej ingerencji państwa w gospodarkę.

Wraz z postępami w gospodarce w XIX w. zaczęło się zmieniać również społeczeństwo. Dotychczasową rolę tracili właściciele majątków ziemskich, rosło natomiast znaczenie bogacącego się mieszczaństwa, określanego mianem burżuazji. Powstały wówczas nowe grupy społeczne – **kapitaliści**, czyli właściciele

środków produkcji – oraz **robotnicy**, pracownicy zakładów przemysłowych. Sytuacja najuboższych robotników, nazywanych inaczej **proletariatem**, była często bardzo trudna. Nie mieli zapewnionej stabilności pracy – zwykle zatrudniano ich na dniówki, przy czym zarabiali zazwyczaj bardzo niewiele i byli pozbawieni opieki medycznej. W razie utraty zdrowia lub na starość nie mogli liczyć na żadną pomoc socjalną.

DANE STATYSTYCZNE

Przemysł w latach 1800–1900

Procentowy udział państw w światowej produkcji przemysłowej			
	1800 r.	1860 r.	1900 r.
Europa (całość)	23,2	53,2	62,0
Wielka Brytania	4,3	19,9	18,5
Francja	4,2	7,9	6,8
Niemcy	3,5	4,9	13,2
Rosja	5,6	7,0	8,8
Chiny	32,8	19,7	6,2
Japonia	3,8	2,6	2,4
Indie	24,5	8,6	1,7
USA	0,8	7,2	23,6

Źródło: A. Chwalba, *Historia powszechna. Wiek XIX*, Warszawa 2008, s. 81.

? W których krajach nastąpił największy wzrost produkcji przemysłowej w pierwszej połowie XIX w.?

Metropolia – tu: duże miasto stanowiące centrum administracyjne, gospodarcze i kulturalne regionu lub kraju.

ĆWICZENIA

- Wymień przyczyny rewolucji przemysłowej.
- Wyjaśnij, które wynalazki – Twoim zdaniem – miały największy wpływ na rozwój przemysłu w XIX w.
- Przedstaw gospodarcze i społeczne skutki industrializacji.